

BENJAMİN'DEN BATAİLLE'A YASANIN HARABELERİ

Özlem Derin¹

Öz

1930-1940 yılları arasında Fransa'nın Nazi işgali tehlikesi altında yaşadığı süreç ve 1940'ta meydana gelen işgal hareketi Fransa'da yaşayan düşünürlerin fikirlerini derinden etkilemiştir. Alman-Yahudisi olan Walter Benjamin Nazi hareketinin başlamasıyla Fransa'ya sığınmıştır. Burada Georges Bataille ile karşılaşması, Pasajlar isimli eserinin korunması açısından hayati bir önem taşıyacaktır. Metin Benjamin'in Fransa'dan İspanya'ya geçiş sürecinin anlatımıyla başlayıp, Benjamin ve Bataille arasındaki düşünsel benzerliklerin çocuk düşüncesi üzerinden incelenmesiyle devam edecektir. Bunun nedeni tarihsel süreçlerin yakın ilişki içindeki iki insan üzerinde nasıl etki bıraktığının görülmesi ve bu süreçlerin onların düşüncelerinde yarattığı durumların gözlemlenmesidir. İlk olarak iki düşünürün şiddet düşüncesi ele alınarak, savaş ve toplum kavrayışları ilişki içerisinde ele alınarak incelenecektir. Ardından kurban etme kavramı ve Mesihyanik anlayış ışığında – yasanın egemen ve baskın tutumu karşısında – uyanan ve süreci kesintiye uğratan insan fikri üzerinde düşünülecektir.

Anahtar Kelimeler: Bataille, Benjamin, Mesihyanik anlayış, Kurban etme, Şiddet

FROM BENJAMIN TO BATAILLE RUINS OF LAW

Abstract

The process that France experienced under the threat of Nazi occupation between 1930-1940 and the occupation movement that took place in 1940 deeply affected the ideas of the thinkers living in France. Walter Benjamin, a German-Jew, took refuge in France with the start of the Nazi movement. The encounter with Georges Bataille here will be crucial for the protection of his work, The Arcades Project. The text will begin with the explanation of Benjamin's transition from France to Spain and will continue with an examination of the intellectual similarities between Benjamin and Bataille through the idea of a child. The reason for this is to see how historical processes affect two people in close relationships and to observe the situations created by these processes in their thoughts. Firstly, the thoughts of violence of the two thinkers will be examined and the concepts of war and society will be examined in a relationship. Then, in the light of the concept of sacrifice and Mesianic understanding - in the face of the dominant attitude of the law - the idea of a person who wakes up and interrupts the process will be considered.

Keywords: Bataille, Benjamin, Messianic understanding, Sacrifice, Violence

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İİSBF, ozlemderin22@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5866-6628

Geliş Tarihi (Received): 02.03.2020; **Kabul Tarihi (Accepted):** 07.05.2020

Atıf/Citation: Derin, Ö. (2020). Benjamin'den Bataille'a yasanın harabeleri. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 128-138.

Giriş

Benjamin sanat, edebiyat ve felsefeye olan yoğun ilgisiyle disiplinler arası düzlemde kendi görüşlerini temellendirmiştir. Özellikle estetik, dinsel, mitolojik ve politik düzlemleri birbiriyle ilişkilendirerek ortaya koyduğu fikrîsel yapısı; onu yaşamaktan çok yaşamda kalma düşüncesine itmiştir. Zira yaşamı süresince tanık olduğu ölümler ve kendi yaşam alanından kopmasına neden olan savaş durumu düşünüldüğünde bu fikrin oluşması düşüncesi doğal görünmektedir. Bu metnin devamında inceleyeceğimiz asıl düşünce yaşamda kalma durumunun nasıl korunacağı ve Benjamin ve Bataille düşünceleri bağlamında yaşamın nasıl anlamlandırılması gerektiğine dair bir fikir oluşturulmasıdır. Söz konusu incelemenin bu iki düşünür çerçevesinde gerçekleştirilmesinin özel bir amaç taşıdığı vurgulanmalıdır. Geçmiş yaşantıların bu düşünürlerin üzerindeki etkileri ile tarihsel olguların yarattığı karmaşayı incelemeyi planlamaktayız. Birbirine yakın olduğu bilinen iki ismin yaşadığı dönüşüm ve etkileşimi incelemek için önce tarihsel ve siyasal ortam irdelenmelidir:

“Walter Benjamin (1892-1940), savaş yılları boyunca kendi anavatanları üzerinde önyargıyla yaşamak zorunda kalan ve Nazi zulmünden kaçan Alman Yahudi entelektüellerden biridir. Üstün başarısına rağmen Alman üniversitelerindeki fakülte pozisyonu adaylıkları reddedilmiş, 1920'lerin sonunda Kudüs'teki İbrani Üniversitesi'nin kurucu üyesi olan arkadaşı Gershom Scholem aracılığıyla, Filistin'e göç etme fırsatı yakalamıştır. Scholem 1927'de olası bir pozisyon için fakülte rektörü ve Benjamin arasında bir toplantı ayarlamıştır. Benjamin bu olasılık hakkında duyduğu coşkuyu ve hazırlık olarak İbranice öğrenme isteğini dile getirmiştir. (Scholem, 1981, pp.190-192) Ancak sonunda sığınmak için Paris'i seçmiştir... Son yedir yılını Paris'te tecrit ve yoksulluk içinde geçirir. (Taussig, 2006, pp. 3-30) Nazi tehdidinin daha etkin bir hale geldiği 1930'lu yılların sonunda, Fransız vatandaşlığına kabul edilmiştir... Bununla birlikte yabancı kıyıların güvenli olduğunu hiçbir zaman düşünmemiştir.” (Hutton, 2008, p. 3)

Benjamin ve Bataille'ın arkadaşlıkları, College de Sociologie² grubunda etkili bir isim olan Michél Leiris'in iki ismi tanıştırmamasıyla başlamaktadır. O dönemde Bataille, Bibliotheque Nationale'de görev yapmaktadır. Benjamin de Pasajlar (*Passagen-werk, Arcades Project*) adını taşıyan eseri üzerinde çalışmaktadır. 1940 Mayıs'ında Hitler'in ordularının Hollanda, Belçika ve Fransa'ya ulaşmasıyla birlikte Walter Benjamin kız kardeşiyle birlikte güneye, İspanya'ya kaçma girişiminde bulunmuş ve sınırda İspanyol askerleri tarafından yakalanmıştır.

“1940'ta... Walter Benjamin, Fransız işgalinden kaçarken... gözaltı kampında Bayan Fittko ile tanışır... Bayan Fittko'nun ona ve yanındakilere, Pirene'ler üzerinden tarafsız olan İspanya'ya kadar rehberlik edebileceğini anlar... Bayan Fittko onu en iyi yollardan geçirdiği bir keşif gezisine çıkarır; ağır bir evrak çantası taşımaktadır. Bu evrak çantası gerçekten gerekli mi, diye sorar? İçinde el yazmaları var, diye yanıtlar. ‘Onu kaybetmeyi göze alamam. O... korunmalı. Kendisi benden çok daha önemli.’ (Coetzee, 2001, p. 2) Kaçarken sorunlar çıkar. Kağıtlar kabul edilmez. Benjamin ölür. Evrak çantası kaybolur. El yazmaları da. ‘Evrak çantasında olanlar’ diye devam eder Coetzee, ‘ve nerede kaybolduğu hakkında, sadece tahmin yürütebiliriz. Benjamin'in arkadaşı Gerschom Scholem'in deyimiyile içinde Pasajlar'ın bitmemiş bir revizyonu vardır... Neyse ki... Pasajlar el yazmasının bir kopyası Paris'te Bibliotheque National'de, Benjamin'in arkadaşı Georges Bataille tarafından saklanmış bulunur.

² Sosyoloji Koleji (Collège de sociologie, Collège de France) felsefe, sosyoloji, antropoloji gibi pek çok farklı alanlarla ilgilenen bir grup insanın bir araya gelmesiyle ortaya çıkmış, 1937- 1939 tarihleri arasında faaliyet göstermiş olan bir oluşumdur. “Büyük çoğunluğu gerçeküstücülerden (sürrealizm) ayrılan bu grup, İkinci Dünya Savaşının baskısına dek, 1937 ve 1939 arası varlıklarını sürdürür. Grup, antropoloji ve sosyoloji gibi alanlarda faaliyet gösteren bir düşünce ekolü görevi üstlenmiştir.” (Duranay, 2013, s. 14) Sosyoloji Koleji'nin en önemli üyesi ve kurucusu olan Georges Bataille, Koleji'nin ilk bildirisini yine kendisinin başında olduğu Acéphale dergisinde yayınlamıştır. “Koleji ilk kez Temmuz 1937'de Georges Ambrosino, Georges Bataille (1897 – 1962), Roger Caillois (1913 – 78), Pierre Klossowski (1905 – 2001), Piere Libra ve Jules Monnerot tarafından düzenlenmiş ve imzalanmış bir notla ‘Sosyoloji Kolejinin Temellerine Dair Bildiri ile ilan edilmiş ve bu bildiri Acéphale'de yayınlanmıştır.” (Pearce, 2003, p. 1)

Savaştan sonra düzenlenmiş, 1982’de orijinal haliyle yayınlanmıştır.”³ (The Brief Case of Benjamin Walter – A Trunk Call, Chapter Three, p. 8)

Hayatları bu noktada, bir savaş durumuyla kesişmiş olan iki düşünürün fikirleri de savaşın çok uzağında kalmayacak; şiddet ve yıkım üzerinden paralel noktalarla izlenebilecektir. Tüm bunların ışığında, iki düşünürün çocuk kavramını ele alırken kurdukları düşünsel akışa kendimizi bırakabiliriz.

1.Harabelerin içinde oynayan çocuklar

Bataille ve Benjamin’in fikirlerinin temelinde yatan asli kavramlar, henüz toplumun sınırlarının tam olarak bilincine varamamış, tam anlamıyla toplumsallaşmamış olan yapı üzerinden daha açık biçimde görülebilecektir. Bataille kendi düşüncesini oluştururken toplumsal artıkların, toplumda yanlış ve iğreti duran her şeyin olumlanmasını öngörmektedir. Ona göre her gün içinde bulunduğumuz ve eylemlerimizi ortaya koyduğumuz toplumsal yaşam profan⁴ olarak nitelendirilmektedir. Toplumca kabul görmeyen iğreti yapılar ise profan alan içinde bir dışlanma durumu doğurmaktadır. Bataille için bu dışlanma profan sınırların dışına çıkmayı getirdiğinden bir ihlal durumudur. Çocuk henüz tam olarak toplumsal sınırların bilincinde olmaması nedeniyle bir yetişkin gibi; toplumdışı bir konumlanma karşısında dehşet yaşasa bile bunu devam ettirmeyi aklından geçirmez; o durumun içinde olduğunu bilse de kakkahayla onu kırar. Toplum tarafından bir aptal ya da çılgın gibi değerlendirilir; toplumsal yasallık çerçevesinde ötekileştirilir. Böylelikle aptallığı ve ihlali kucaklamış olur. Bu anlamda çocuk hem toplumun içinde, hem dışındadır; hem potansiyel bir mensup hem de mevcut bir ötekidir. Aynı anda hem ihlalin şuurunu taşımakta, hem de kakkahayla onu kucaklamaktadır.

“Çocuk, Bataille için, utancı, dehşeti ve güçsüzlüğü deneyimler. Diğer yandan çocuk, tutkuludur; o, varlığının derinlerinde yatan “ciddiyetin getirdikleri”ni bilir. Ve bu bilgi yıkıcı ve trajiktir. Yine de, çocuk olma uğraşı bir tasarı haline geldiğinde ve eğer gelirse (bu, bir amaca saplantılı hale gelmek demektir ve eğer böyle demekse), çocuk aslında (Bataille’in arzu ettiği gibi) – Bataille’in ileri sürdüğü gibi- ciddiye karşısında “gülecek”tir. Bu kakkaha ‘çocuk’u gerçek anlamda ciddi bir tasarıdan serbest bırakmaktadır. Yine de, bu kakkaha çocuğun güçsüzlüğünü, utancı ve dehşetini tümüyle hafifletmez. Kakkahanın yaptığı tek şey utanç ve güçsüzlüğün ağırlığını azaltmaktır. Ancak böyle yapmakla kakkaha aptallığı da kucaklamaktadır. Bataille’in “çocuk”u bundan zevk duyar. Çocuk Bataille’in gerçekte ideal olarak gördüğü çocuk için betimlemesidir; bu onun olmak istediği çocuktur ve ancak aşağılanmayla açığa çıkabilir.” (Feuer, 2013, p. 4)

Diğer yandan Benjamin’in çocuğu farklıdır: onun “çocuk”u, Bataille’in ileri sürdüğü tutkulu “çocuk” yerine, bir kabullenmişlik ve aynı zamanda görmezden gelmeklik edimiyle çevrenmiştir. Zira o etrafındakilerin farkında olmasına rağmen bunlardan rahatsızlık duymamaktadır. Herhangi bir ihlal içinde değildir, içinde olduğu her şey, yaşamında gördüğü tüm yıkımlar, onun için kabullenilmiş bir gerçeklik alanı oluşturmaktadır. Kendi küçük oyun alanıyla sınırlanmıştır, ona dışarıdan bakamamakta; asıl felaketi görememektedir. Şiddet ve dehşet bunun uzağındadır, tutku ve ihlal söz konusu bile değildir. Kendinden önceki bütün felaketler ve yıkımların arasında oynayan bu çocuk, kendi asli dünyasını bunlarla oluşturmakta ve bunları olağanlaştırmaktadır.

³ “Pasajlar“modernitenin kapitalist kökenlerinin tarihsel bir sözlüğüdür, kent deneyiminin olgusal, somut imgelerinin bir derlemesidir. Benjamin bu olguları politik olarak talep edilmiş, nesiller arasında devrimsel bir enerjiyi aktarabilecekmiş gibi ele alır. Onun yöntemi bunlardan, günümüz okuyucuları arasında politik bilinci uyandırma gücüne sahip olan nüshalar oluşturmaktır.”

(The Brief Case of Benjamin Walter – A Trunk Call, Chapter Three, (online) <http://users.clas.ufl.edu/burt/%20%20%20%20Chapter%20two%20Walter%20Benjamin's%20Briefcase%20%5B2%20%5D.doc>, 19).

⁴Bataille profan ve kutsal olan arasında bir ayırım ortaya koymuştur. Profan gündelik yaşamın yansıması olarak sunulmakta, profan ve kutsal olan arasında bir sınır gözetilmektedir. Profan ve kutsalın birbirine karışmasını engelleyen bir sınır olarak, tabu; bir eşik gibi konumlanmaktadır.

“Bu çocukluk dünyası felaketten sonrasıdır. Ancak, bir kez daha bakarsak, bunun harabelerde oynayan çocuğun oluşa-gelen-dünyası olduğunu görürüz. Parçalanmış bir şeyi diğerine bağlamakla ilgilendiği kadar felaketle ilgilenmemektedir. Muhtemelen bu bir aptalın rüyasıdır: etrafını çeviren felaketi görmediği sürece çöplükte yaşar ve çöplerle oynar. Bataille'ın çocuğunun aksine, Benjamin'inki tutkudan yoksundur ve çöplere olan sevgisini kaybetmemektedir. Burada ima edilen Benjamin'in, Bataille'ın yaptığı gibi çocukluk patikasını aşağılanma ve utançla geçilen bir yol olarak görmemesidir, o; çocukluk patikasını çöp yığımından geçmek olarak görür. Benjamin'in aptal çocuğu yüzünü döküntülere döner – tutkulara değil. O ‘ciddiyetin getirdikleri’nden habersizdir. Ve bunda, şiddet ya da kendilik-yıkımı yok gibi görünmektedir.” (Feuer, 2013, p. 4)

Her ne kadar her iki çocuk birden yıkıma maruz kalsa da, çocuklardan biri yıkımı kendisi gerçekleştirirken diğeri mevcut yıkımı olağan karşılamaktadır. Bu olağanlık toplumsal yasalılığın mevcudiyetini doğrudan kabul etmek halinden ileri gelmektedir. Tam da bu nedenle toplum tarafından hata olarak kabul edilebilecek bir davranış sergilemesi onu utancın simgesi haline getirmektedir.

“Harabelerin içinde oynarken başka hiçbir şeyin önemi yoktur. Ancak hata yaptığında, onun (*Bataille'in*) çocuğu utanç verici bir figür haline gelmekte gibidir – şeylerin ne denli saçma ve trajik olduğunun bir anımsatıcısı haline gelmektedir.” (Feuer, 2013, p. 5) Zaten ancak bu utanç hali, bir sarsılmayı ortaya çıkarabilecek ve felakete tanık olmayı ilerletebilecek güçtedir. Esas olarak harabelerin kendileri birer anımsatıcıdır. Harabeler hem geçmişte olabilecek olanları her an düşünmemize neden olmakta hem de asla meydana gelmeyecek olan geleceğin hayalini sunmaktadırlar; tam da bu bakımdan söz konusu anımsatıcılar bizi ütöpk bir aleme sürüklemektedirler. Böylelikle yalnızca kendisine sunulan sınırlar içine kendi kendini bir aldırmaçlıkla hapseden çocuk, bir hayal alemini yaşamayı devam ettirmekten kaçınmamaktadır. Aynı çocuğun etrafındakileri olağanlaştırmaması hali; onun eşiği aşmasını ve bir kırılma, kesilme hali açığa çıkarmasının temel nedenidir. Bu ise ancak ve ancak, yasa içinde yaşayacağı bir tökezleme ile mevcut hale gelmektedir. Böylelikle etrafındaki bütün yıkıntılar bu kez ütöpk bir tasarımı değil; tam aksine gerçekte olan ve kendisinin utancı yaşadığı o anı sergilemeye başlar. Bu sürekli anımsama ve aynı duygulara teslim olma hali zamanla yasanın şiddetinin farkına varmayı getirir ki; böylelikle, Benjaminci Mesiyaniç şiddet⁵ kendisini gösterir. Burada söz konusu olan yasadın intikam alarak huzur bulmak; yalnızca kendi üzerinden bir yapılandırma sunmak değildir. Zira Mesiyaniç tavrın⁶ kendisi bireysel değil, kolektif bir oluşumdur.

Benjamin harabeleri duygu karmaşalarının bir aracısı olarak görür. Harabelerin çekiciliği sadece akılsal değil, aynı zamanda duygusaldır da. Harabeler maddi olan her şeyin ortadan kalkmasının sarsıntısını yaşamamıza neden olur. “Ansızın eleştirel merceğimiz değişir ve büyük tasarılar ve ütöpk tasarımlara hayret etmek yerine, modern saydamlık üzerindeki çatlakların, kayaların yarıklarından çıkan otlar ve karahindibaları, sürekli küçülen odalarımızda solup gittiğini görmediğimiz ‘Böğürtlenler’i fark etmeye başlarız.” (Boym, 2008, p. 1) Ancak burada da özellikle üzerinde durulduğu gibi öncelikli olan harabelerin sarsıntıları yaşamaktır. Benjamin'in çocuğu bu harabelerin arasında olmaktan rahatsız değildir; bu nedenle elzem olan bu sarsıntıyı yaşamaktan uzaktır; onunki tam bir farkındalığa sahip bir yolculuk değildir, o yalnızca söz konusu yıkıntıların arasında kendi ütöpk oyun alanında yaşamaya ve oynamaya devam etmektedir. Nietzscheci bir perspektifle irdelediğimizde aslında burada görülen toplumun tüm yüklerini sırtında taşıyan

⁵ Benjaminci Mesiyaniç şiddet bir kırılma anıdır. Zaman ve eylemin kronik ilerlemesi devam ederken tarihsel bir figürün devrimsel bir kesinti yaratması hali Benjamin için Mesiyaniç bir kesinti halidir. Akışa ket vurmaktır. Bu anlamda aslında akış karşısında şiddet göstererek onu engelleme hareketidir. Bu nedenle Mesiyaniç şiddet ibaresi kullanılmaktadır. Mesiyaniç şiddet bir karşı koyma hareketidir.

⁶ Mesiyaniç tavır zaman ve eylem düzleminde sürekli olarak devam eden akışı durdurma cesareti gösterebilmeyi ifade etmektedir. Mesiyaniç şiddetle bir kesinti yaratabilme durumu süregiden düzen karşısında bir yıkım yarattığı için planlanması ve cesaret gösterilmesi gereken bir yapıdadır.

deveden başkası değildir.⁷ Benjamin'in çocuğu olan bitenin farkında olmaksızın bunları kabullenmekte ve toplumsal olan her şeyi kabullenmekte gibidir. O halde mesiyane tavrın çocuksu bir edim olması imkansızdır. Nietzsche üstinsana erişmeden önce gelinmesi gereken aşamanın çocuksu bir aldırılmazlık olduğunu nitelemektedir.⁸ Diğer yandan Bataille'in çocuğu grotesk⁹ ve iğretidir. O toplumca bir üye olarak görülmez, yaptığı davranışlar bir vatandaş sıfatında değerlendirilmez. Hatta yasa bile belli bir yaşa kadar insanın kendi kararlarını veremeyeceğini ortaya koymaktadır. Bu durumda çocuksuluk yasa tarafından korkulan bir faktör halini mi almaktadır? Evet. Zira çocuk başına buyruktur. Sarsıntıları, şiddeti kahkahayla karşılamakta, profan yaşamın bütün düzlemlerini sarsmaktadır. Benjamin'in çocuğu yasanın içindedir. Yasanın bilincine varmadan onun şiddetini doğal bir edim olarak kabul eden çocuğun peşindedir. Onun kırılması, kendini ortaya koyması geç bir eylemlilik alanı doğurmaktadır. Yasanın üstünlüğü karşısında, Batailleci ve Nietzscheci çocuğun üstünlüğü nasıl bir dizge yaratacaktır? Bunu daha ileride tartışacağız. Ancak bunun öncesinde Benjamin'in çocuğuna bir kez daha göz atmamız gerekmektedir.

Yıkıntılar arasında Benjamin'in çocuğuna uygulanan yıkıntıların korunmasını ve ütopyik bir dünyada sıkışmayı önceleyen bir şiddettir; yani yasanın şiddetidir. Kendini dayatan ve aynı zamanda mevcudiyetini korumak için şiddete başvuran, bir çeşit baskılama ve sindirme aracı olarak yasa çocuğun içinde bulunduğu bu barbar düzenin destekleyicisi ve devam ettiricisidir. Bundan, bu harabelerden başka bir şey tanımamış olan çocuk için bu yaşam alanı bir esas halini almakta ve kendisini asli gerçeklik olarak yansıtmaktadır. Harabeler üzerinde yükselen yapılanma toplumsal yasallığın getirdiği itimat ve itaat düzeninden başka bir şey değildir. Bu harabeler kültürün artıklarıdır; ancak Bataille'in ele aldığı gibi atıklar değildir. Bataille yasa dışında bırakılarak, ötekileştirilen şeyleri atık olarak görmekte ve verili olanın aksine bunlara yönelmenin insanı insanileştireceğini ifade etmektedir. Diğer yandan harabelerde söz konusu olan artıklar, geçmişte etkin olup artık ortadan kalkmış olan ve aynı zamanda şimdi yetkin olan yeni yasanın getirdiği kültürün yarattığı yıkıntılardır, izlerdir.

2. Yasanın şiddeti – Çocuğun şiddeti

“Yasa yapıcılıktaki şiddet işlevi iki yönlüdür, kendi ereğinin peşine düşmesi anlamında yasa yapıcılık... şiddet beraberinde yasa olarak konumlandırılan şeydir... Yasa yapıcılık gücü oluşturmaktır ve bu bağlamda, şiddetin doğrudan bir bildirimidir.”(Benjamin, 2007, s. 215), Hukuk sistemi şiddetin apaçık bir göstergesidir. Hem başlangıçta; kurulma aşamasında itaat talep ettiği ve buna göre haklı ve haksız belirlediği anda; hem de varlığını devam ettirmek için kendi kurallarını bile ihlal etmeyi göze aldığı anda ve bunu yasallaştırdığı anda bunu sergiler. Yasa koyuculuk şiddetten bağımsız olarak düşünülebilecek bir olgu olmamasının yanı sıra yasayla

⁷ “En ağır şeyleri yüklenir dayanıklı ruh: ve yükünü alan deve nasıl çöl yolunu tutarsa, ruh da öyle yollar kendi çölüne.” (Nietzsche, 1997, ss. 31-2)

⁸ “En ıssız çölde ikinci değişim olur: ruh burada aslanlaşır, özgürlüğü ele geçirmek ve kendi çölüne efendi olmak ister. Son efendisini arar burada: düşman kesilir ona ve son tanrısına; zafer için büyük ejderle boğuşmak ister. Ruhun artık efendi ve tanrı saymak istemediği o büyük ejder nedir? Bu ejderin adı <Yapmalısın>dır. Oysa aslanın ruhu <İstiyorum> der. <Yapmalısın> altınla parıl parıl durur onun yolunda, - pullarla kaplı bir hayvan, her pulun üstünde de altından bir <Yapmalısın> parıldar... Bütün değerler çoktan yaratılmıştır ve bütün yaratılmış değerlerim ben. <İstiyorum> diye bir şey olmayacak artık.> Böyle der ejder.” (Nietzsche, 1997, ss. 25-6) Nietzsche'ye göre Üstinsan olmanın son aşaması çocuk olmaktır. “Suçsuzluktur çocuk ve unutkanlık, bir yeni başlangıç, bir oyun, kendiliğinden dönen bir tekerlek, bir ilk devinme, bir kutsal Evet. Evet, yaratma oyunu için, kardeşlerim, bir kutsal Evet gerektir: ruh kendi istemini ister artık, dünyayı yitirmiş olan, kendi dünyasını kazanır artık.” (Nietzsche, 1997, ss. 32-3)

⁹ “Grotesk beden yaşam ve ölümü kapsayan bütün bedensel süreçlerle kutlanır ve böylelikle yaşam ve yenilenmenin şen döngüsünün bir parçası olarak bedenün özgün halk düşüncesini ifade eder; ölüm grotesk beden ve onun sembolizmi aracılığıyla korkulan bir şey değil de kucaklanan ve dönüştürülen bir şey olur.” (Hallam – Hockey –Howarth, 2005, p. 23) Özellikle Ortaçağ'da kutlanan “Deliler Bayramı” birkaç günlüğüne halkın ve yöneticilerin yer değiştirmesini sağlamakta, hiçbir cezai sistem uygulanmadan halk istediğini yapabilmektedir. Kılık değiştirmiş insanların tanınmadan özgürce eylemlerde bulunmaları ve sıkıntılarını yöneticilerin karşısına çıkararak açıkça söyleyebilmeleri grotesk yapının en iyi örneklerindedir.

birlikte meşrulaştırılmaktan da uzak durmamaktadır. Zira "Haklı amaçlara, ancak meşru araçlarla ulaşılır; meşrulaştırılmış araçlar, haklı amaçlar için kullanılır". (Benjamin, 2000, s. 212; Kardeş, 2009, s. 520) Bu anlamda kurucu ve varlığı koruyup devam ettirici şiddet birbirine geçmiş, zaman zaman birbirinin yerini alan bir yapılanma sunmaktadır. Her iki durum için de mevcut olan aynı kabul, aynı yasa ve aynı düzendir. Bu durumdan da anlaşılabilirliği gibi her anlamda sınır koyucu, belirleyici, yargılayıcı ve düzenleyici olan; yasa koyucu ve koruyucu olarak iktidarın tam kendisidir. Kültür ve yaşam bu düzlemde oluşturulmaktadır. Bu da göstermektedir ki; "aynı zamanda bir barbarlık belgesi olmayan hiçbir kültür belgesi yoktur." (Löwy, 2007, s. 59). Bu üstünlük durumu Benjamin'i açık biçimde rahatsız eden asli durumdur. Çünkü her üstünlük muhatabın ezilmesini, hor görülmesini ve aşağılanmasını getirmektedir. Zira her karşılıklı ilişki iki muhatabı içermektedir; ancak bunlar arasındaki eşitsizlik iletişimi değil, egemenlik altına alınmayı getirmektedir. Tam da bu nedenle Benjamin Mesiyaniğin anlayışını öne sürer. Mesiyaniğin anlayışın içerdiği şiddet bir intikamı ya da kefareti amaçlamaz. Aslında o, süreci durduran, askıya alan, kesintiye uğratan ani bir oluşumdur.

"Mesiyaniğin şiddet, ne bir tehdittir ne cezadır ne telafidir ne de bir yaptırımdır. Mesiyaniğin şiddet bir kurumdan ya da bir kurumun bir başka şeyden intikam alması da değildir. Mesiyaniğin şiddet, yürürlükte olan yasayı yıkan ve ezilenleri kurtaran şiddettir. Bu şiddet aslında şiddet-dışıdır ancak kullandığı araçlar itibarıyla şiddet-dışıdır. Aslında niyetlerinde ve etkilerinde oldukça şiddetlidir. Mesiyaniğin şiddet ne bir yasa vadeder ne de yürürlükte olanı başka bir şeye karşı korur: O yasayı yürürlükten kaldırır." (Kardeş, 2009, ss. 523-4)

Buradaki Mesih, gökyüzünden gönderilen, ilahi bir varlık değildir; aksine insanlığın kendisidir, kolektif bir yaklaşımdır; ezilenlerin yasaya karşı çıkması ve onu yürürlükten kaldırmasına işaret eden bir yaklaşımdır. Bir sarsılma, aynı zamanda bir kendinden geçiş halinin de temsilidir. Kronolojik zaman anlayışı sekteye uğramakta, bu kesinti anında iktidar kendi konumunu yitirmekte, egemenlik anlayışı dönüşüme uğramaktadır. Söz konusu kesilme, Bataille'la olan yakınlık da göz önünde bulundurulduğunda ölüm ve kurban etmenin şiddetiyle benzer biçimde açığa çıkmaktadır. Söz konusu düzeni ortadan kaldırmak bir yandan mevcut olanı ortadan kaldırmak, bir yandan da kendini bu kesinti ve kırılmayı oluşturmak için kurban etmektir. Eski düzen içindeki varoluşsal yapılanma ve kabul düzlemi kurban edilirken, kişi aynı zamanda eski benliğini de yitirmektedir. Artık o yasayla egemenlik altına alınan ve iktidara boyun eğen bir var olan değildir; bu kez egemen unsuru ortadan kaldıran, cesur ve atılgan yeni bir birey söz konusudur.

"Benjamin ölüm ve kendini kurban etme temaları üzerinden hukuk ve egemenlik ilişkisine dair bir çözümlenmeye girişir. Trajedide kahramanın kendini kurban etmesi, onun eski yasa karşısında yeni bir yasa vazetmesine imkan tanır. Bu bağlamda, trajik-olan kendini ancak dilsel düzendeki bir gerçeklik olarak ortaya koyar. Benjamin, kahramanın sessizliği öğesini, kendini kurban etme ve onun peygamberimsi can çekişmesinin tamamlayıcısı olarak düşünür." (Kardeş, 2009, s. 500)

Söz konusu can çekişme, Mesiyaniğin adımı atmanın koşulu olarak kendisini sergilemektedir. Bu konuda Bataille'ın öne sürdüğü de kurban etmenin aynı biçimde mevcut yasaya başkaldırmak için zorunlu olduğudur. "Kurban etme araçsal aklın dayandığı kısıtlayıcı idareyi reddeden için şiddet eylemidir. Potansiyel olarak faydalı olan varlığı onun içindeki nesneyi yok etmek için almakla, kurban etme insanın üretim ve birikim kaygılarını geçici olarak askıya almayı amaçlamaktadır." (Direk, 2004, s. 445) Bataille bunu kendi başını uçuran Asefalik (başsız) insan imgesiyle ortaya koymaktadır. Burada kurban ve cellat aynı kişi halini almakta; aynı zamanda rasyonalite ve yasalılığın temsili halindeki baş kesilerek vücuttan atılmaktadır. Böylelikle yasa ihlal edilmekte, onun koyduğu sınırlar aşılmaktadır. "Bataille'ın Asefal üzerinden aktarmaya çalıştığı bir imkânsızlık ayininin ötesinde bir özgürleşme biçiminin olanağıdır. Şöyle ki: baş, başın kesilmesine olanak veriyor (bir öze kıyım kararı) ve eline bir bıçak alıyor (otorite, kendini ortadan kaldırması için hiyerarşisi içindeki bir uzvu/sınıfı görevlendiriyor): Aynı ayinde kendi eliyle (iradesiyle) kendi başını kesmeyi başarıyor, buna karşın beden ölmeyip, başsız bir güç olarak

ayakta kalıyor.”(Duranay, 2013, s. 28) Aynı kendi başını yok eden Mesiyenik anlayışın insanlığın devamını sağladığı gibi... Buna göre Mesiyenik anlayışta ortaya konan başın kesilmesiyle sembolize edilebilecek olan durumun kendisidir. Bir yanda yasanın yönettiği rasyonalite ortadan kaldırılarak yeni bir anlayış getirilmekte, diğer yandan egemenin üstünlüğü ortadan kaldırılarak onun himayesindeki yasal belirlenim yok edilmektedir. Böylelikle her iki durumda da eski yapılanmadan duyulan bir sarsılma ve dehşet durumu kendini göstermektedir. Böylelikle iki muhatap arasında bir çekişme ve savaş halinin oluşumu da kaçınılmaz bir gerçek olarak gözler önüne serilmektedir.

Burada söz konusu olan ezilenler ve iktidar arasındaki bir çatışma ve savaş halidir. Temel amaç üstünlük kurma edimi taşıyan kuvvetin ortadan kaldırılması, eşitlerin ilişkisinin ortaya konmasıdır. Bu aynı zamanda bir rahatlama hissini de getirmektedir. “Bataille için savaş hafiflik etkisini... beraberinde getirmektedir.” (Noys, 2000, p. 9) Bu yasallık sınırlarını aşmanın ve yasal baskılamadan çıkmanın yansımasıdır; aynı zamanda bireyin sürekli olarak boyun eğmek zorunda kaldığı şiddetle/yasayla, çatışki halinde olan yönünü de açığa çıkarmasıdır. Bu nedenle bir hafifleme durumuna gebe olması anlaşılır bir konumlanma sunmaktadır.

Burada gözden kaçırılmaması gereken nokta Batailleci toplum anlayışında yasanın zaten bir üstünlüğe sahip olduğudur. Bu üstünlük Mesiyenik anlamda kesintiye uğratılmakta ve yerine yeniden bir düzen ve yasa getirilmektedir. Benjamin’in tarihsel anlamda yapmış olduğu analizler bu durumun tekrarlı olduğunu ve her toplumun daha önceki toplum ve yasanın harabeleri üzerine kurulduğunu ifade etmektedir. Bu anlamda onun çocuğu aslında yeni yürümeye başlayan bir toplumun ifadesidir. Bu çocuk yeni döngüyü başlatan, geçmişten izler taşıyan, geçmişten parçaları günümüze taşıyarak onlardan yeni yapılar kuran bir semboldür. O halde Benjaminci toplum döngüsel bir yapıda kendisini tekrarlayan ve bir yerde kesintiye uğrayan düzenin sembolü olarak görülebilmektedir.¹⁰ Peki, Batailleci ve benzer biçimde Nietzscheci çocuğun buradaki farkı nedir? Onlar da yasanın üstünlüğünü kabul ederek ve düzeni koruyarak mı yaşamalıdır? Yoksa yukarıda bahsettiğimiz savaşın hafifliğini mi hissetmeye yazgılıdır?

Bataille ve Nietzsche’nin çocuğu, ya da yasa karşısında aldırılmaz bir tavra bürünen ve kendi bildiğini okuyan insanı daha önce de bahsettiğimiz groteskliği korumaktadır. O şekli bozuk olan, aykırı olandır. Belli bir kalıba sokulamayan ve bu anlamda yasanın ve toplumsal yaşamın dışında kalandır. Bu insan toplum tarafından zaten dışlanmış olan bir uyumsuzdur. Kutsal olanla eş biçimde profan alanın içine sızmakta, ancak hiçbir zaman profan/gündelik yaşamın zaman ve mekan anlayışına ya da ifade kalıbına bürünmemektedir. Kutsalın tabularla ve ritüellerle profan

¹⁰ Burada yapılan okuma Benjamin’in Bataille ve Nietzsche bağlamında ele alınan trajik ve bireyci bir yaklaşım denemesidir. Benjamin tarih ve sanat üzerine irdelemeler yaparken tarihin dilsel bir çatışma alanı olduğunu vurgulamaktadır. Çatışma halinde olan toplumlar tarihsel bağlam üzerinden ele alınmakta, kazanan kendi tarihini devam ettirirken diğeri tarihini yitirmeye mahkum olmaktadır. Bu dilsel alanda gerçekleşen bir değişimdir. Zira kavramlar içi boş sözler halini almakta ve bu nedenle yeniden içlerinin doldurulması başka bir anlayış üzerinden olmaktadır. Dilini kaybeden toplum egemenin dilini konuşmaya başlamaktadır. Bizim yaptığımız toplum okuması Benjamin’in sanatsal bağlamda ele aldığı “yeniden-üretim”e yakındır. “Yeniden-üretim tekniği, yeniden-üretilen nesneyi geleneğin alanından ayırmaktadır. Yeniden-üretileni çoğaltarak, onun biricik varoluşunun yerine onun kopyalarının çokluğunu geçirmektedir. Yeniden-üretilenin seyirci ya da dinleyiciyle kendi özel konumundan karşılaşmasına izin vererek, yeniden-üretilen nesneyi yeniden harekete geçirmektedir.” (Benjamin, 1969, p. 221.) Nietzsche açısından ele aldığımızda toplum çatışmalar alanı olarak kendisine hep bir “itaat” alanı yaratmakta, kendinden olmayı alevleriyle yok etmeye çalışmaktadır. Çocuğa dönüşmek de ancak bu halde mümkün olmaktadır. Sürüden ayrılan trajik bireyin dönüşümü bununla güdülenmektedir. Diğer yandan Bataille toplumdan kopuk, bireyci bir kurban anlayışını nitelemektedir. İnsanın kendisini ortaya koyabilmesi adına önce toplumsal aklı kurban etmesi ve toplumdan uzaklaşması gerekmektedir. Benjamin tarihsel ve trajik olanı toplumsal bir edim olarak görmektedir. Bizim burada ifade ettiğimiz kesinti elbette bir çatışma halinin sonunda açığa çıkan bir yenilgiyle ilişkilidir. Döngü ise çatışmanın devamlılığı halinde yenilgi tehdidinin her an devam ettiği ve döngüsel bir yenme/yenilme ilişkisinin devam edebilirliği üzerine yapılan bir savlamadır. Nietzsche ve Bataille’in toplumu “Yapmalısın!” demektedir ve bireyci bir bakışla bu toplum kendini tekrarlayan, zaman zaman bir ideolojinin sonuna vararak bir diğerini benimseyen yansımalar alanı olmaktadır. Benjamin’in tarihini koruyan ve bundan çıkarımlar yapmayı başararak kendini sürdüren toplumu yerine, kesintili ve döngüsel bir karşı okuma yapılmaya çalışılmıştır.

yaşama nüfuz etmesi ve onu değiştirmesi söz konusudur. Aynı şekilde Batailleci ve Nietzscheci çocuksu insan, aldırılmaz ve aykırı ve bu anlamda grotesk olan da kendisini bu şekilde toplumun içinde ama aynı zamanda dışında bir konumlamayla ortaya koymaktadır. Kendine ait zaman ve mekan anlayışıyla, toplumda kendisine bir alan açmakta ve bu alanı kendisiyle (kendi düşünceleri, davranış kalıpları, yaklaşım biçimleri, kendi doğru ve yanlış ayrımları) doldurmaktadır. Bu tavrın toplumun diğer üyeleri tarafından doğru olarak nitelendirilmesi umursanmamaktadır. Bu bir savaş halidir. Ancak bu yalnızca insanın yasaya, topluma ya da genel anlamda kesin sınırlarla belirlenmiş yaşamsal alana karşı verdiği bir savaş değildir. Diğer tarafta yasanın da verdiği bir savaş söz konusudur.

Savaş yalnızca yasaya karşı çıkma unsuru olarak kendisini göstermez. Savaş halinin farklı bir boyutu daha önce bahsettiğimiz, yasanın kendisini koruma ve iktidarın egemenliğini devam ettirme dürtülerinin bir destekçisi olarak da kendisini gösterir. Bu bakımdan yasal sınırlar içinde düzenlenmiş ve belirlenmiş bir savaş yapılması da mevcuttur. “Savaş saldırgan yaptırımların ortak düzenini kısıtlamanın yoludur... toplum tarafından düzenlenmektedir; ... bir amacı vardır, onu sürdürenlerin dikkate aldıkları amaca bir yanittir. Bu nedenle savaş ve şiddetin uyumunu söyleyemeyiz. Ancak savaş düzenlenmiş şiddettir. (Bataille, 1986, p. 64) Evrensel olarak kabul edilmiş tabu yine evrensel olarak düzenlenmiş olan bir şiddet durumuyla ihlal edilmektedir. En açık biçimde toplumsal yasallıkta kabul edilen öldürmeme durumu bile savaşla birlikte dönüşüme uğramaktadır. Daha önce söz konusu ettiğimiz yasanın iki yönlülüğü ve kendini çiğneyerek varlığını devam ettirdiği söylemi burada bir kez daha kendisini göstermektedir. Cinayet işleyen biri savaş durumu dışında böyle bir eylemi gerçekleştirdiği takdirde yasa gereğince yargılanacak ve cezalandırılacaktır. Ancak başka bir toplum karşısında kendi varlığını sürdürme istemi onu savaşla birlikte cinayet olarak tanımlanmayacak ölümlere sürüklemektedir. Hatta böyle bir durumda, varlığı ve devamlılığı tehdit eden birinin öldürülmesi kahramanlık olarak bile görülebilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde yasanın ortaya koyduğu kabullere karşı ortaya konan her aksi davranış yasanın ihlalini getirmekte; bunun karşısında yasa da kendi koyduğu kuralları çiğneyerek karşısındakini ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. Yasanın amacı intikam almak ve isyan karşısında kefaret ödetmekken; yasaya karşı çıkanların, yasa içinde mevcut olan ve tanımlanan kendi benliklerini reddederek/kurban ederek, ihlal beraberinde ortaya koymak istedikleri haklarını kazanmaktır. Batailleci grotesk çocuk, yasa karşısında biçimsiz kalan ve toplum tarafından dışlanan insan; toplumsal benliğini kurban ederek o toplumun hem içinde hem dışında bir yaşamı güdülemektedir. Kendi başını uçuran asefalik birey bütün sınırlamaları ve kuralları yok saymakta kendisine bir oyun alanı açmaktadır. Bireyci bir yaklaşımın aldırılmazlığını gördüğümüz Bataille'da şiddet karşısında şiddet, yapı karşısında bozulma, vatandaş karşısında toplumun artıkları olarak nitelendirilenler durmaktadır. Batailleci grotesk yaklaşım kolektif bir edim değildir. Benjamin kitlelerin Mesihyanik bir kesinti yaratması ve yine kitlelerle oluşturulan düzenli bir yapıdan söz ederken; Bataille yapıyı göz ardı ederek dışlanmış olanın kendini her koşulda ifade etmesine eğilmektedir.

Yasal bir sınırlamanın söz konusu olması her zaman ikili bir anlama sahiptir. Bir sınır aşılması için ortaya konduğunda; her zaman onu aşmayı deneyecek kişilerin olduğu ve olacağı da en baştan bilinen bir gerçektir. Bu arzu ve tutku duyulan bir aşma halini getirecek ve şiddeti yenebilecek hiçbir güç olmayacaktır. Çekilen bariyer hem korku hem de heyecan yaratacaktır. Özellikle Bataille'da söz konusu olan çocuk ve yetişkin bu ayartılmaya duyduğu tutkuyu her an alevlemektedir. Diğer yandan Benjamin'in harabeler arasında – ki bunlar mevcut kültürün ve öncüllerinin yıkıntılarıdır – oynarken yaşadığı bilinçsizliği; bu harabelerin tam olarak farkına vararak, yaşadığı dehşetin sarsıntısıyla görmesi gerekmektedir. “Hiçbir şey yoktur ki”, diye yazar Sade, “ahlaksızlığı kuşatabilsin... Birinin arzularını büyütmenin ve çoğaltmanın en iyi yolu onları sınırlamaya çalışmaktır”. Hiçbir şey ahlaksızlığı kuşatamaz... ya da bunun yerine, genel bir söylemle, şiddeti yenebilecek hiçbir şey yoktur.” (Bataille, 1986, p. 48) Şiddet her an, her zaman mevcut olan şeydir. Kaçınılmaz olandır. Çünkü, “ ‘Bastırılması imkansız olan şiddet... kendini yeniden yaratan insandan başka bir şey değildir’; ‘yeryüzünün lanetlileri’ ancak ‘çılgın dehşetle’

‘insan haline gelebilir.’”(Arendt, 2012, s. 19) Bu dehşet zaten sınırların ihlal edilmesi ve edilmemesi arasında her an çatışkı içinde olmaklığın bir getirisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tam anlamıyla özgürlük dediğimiz şeye işaret etmektedir. Tam olarak bu gerilimin içinde olan kişi özgürdür. Eşiğin üzerindedir. Ne tam anlamıyla boyun eğmekte, ne de tam olarak ihlali gerçekleştirmektedir. Ancak kendi çatışkısının bilincindedir. Bir yıkımın, bir uçurumun kenarındadır. Çünkü, “Özgürlük, her kavrayışın parçalandığı sınırların ucunda yaşama özgürlüğü değilse hiçbir şeydir.”(Bataille, 1999, ss. 39-40) “Bütün anlayışların yıkıldığı bu çizgide yaşamak için, şiddeti özgürlükle birleştiren imkansız bir deneyim olan egemenlikle yaşanmalıdır. Egemenlik Bataille’in savaş deneyimi olarak anlaşılmasının yanında, bu deneyimin dönüşümü olarak da anlaşılmalıdır. Bu yalnızca sınırlı bir tepki değil ancak kendi sınırlarını da şiddetle düşünce konusu eden bir tepkidir.” (Noys, 2000, p. 10) Bu açıkça, egemenlik ve iktidar olgusuyla birlikte zorunlu olarak gelen bir düşüncedir. Bu anlamda da insan olmaklığın bir koşulu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Benjamin, Bataille’da olduğu gibi yasanın ihlalini bir esrime hali olarak görür, bir çeşit sarhoşluk, rüya-vari bir andır.

“Rüya-vari aşma deneyimleri nihai amaç değil politik eylemin zaruri değişimidir, bu kapitalist bireyin parçalandığı, “bozguna uğrattığı” keskin sınırlar kapsamında, açığa çıkmasına kaynaklık ettiği totaliter olmayan, biçimi olmayan bir topluluğu ortaya koyar. Dünya düzeni içinde rüya çürük bir diş gibi benliğini yitirmektedir. Benliğin sarhoşlukla yaşanan bu kaybı, aynı zamanda, tam olarak insanların sarhoşluğun nüfuz alanı dışına çıkmasına izin veren verimli, canlı deneyimdir.” (Khatib, 2014, p. 2)

3. Sonuç

Sonuç olarak tüm bunlar daha önce sözünü ettiğimiz gibi kurban etme deneyimiyle paralel olarak açığa çıkar. Kendi benliğinin dışına çıkmak, sarhoşluk ve esrime hali, bir rüyaya dalmak... Bunların hepsi profan/gündelik dünyanın aşılmasını ve asıl olarak amaçlanan kesintiyle yeniden belirlenmiş ve başsız bir yaşamı güdülemektedir. “Dünya, kan dökücü kurban etme dünyasıdır... içinde baş döndürücü korkunçluğun ve sarhoşluğun olduğu... içinde ölümün, ölümün ani gelişinin gerçekliğinin, yaşamdan daha ağır ve daha dondurucu bir anlama sahip olduğu tedirgin edici duygu”nun (Bataille, 1997, s. 75) dünyasıdır. Bir rüya haliyle açığa çıkan bu oluşum aynı zamanda bir karnaval yapısı içinde groteskliği beslemektedir. Nasıl esrime halinde bir tersyüz olma varsa, kurban durumunda ve elbette yasayı ihlal etme durumunda da böyle bir tersyüz olma ve grotesk bir bozulma hali söz konusudur. Aynı Asefalik¹¹ halde yeni bir düzeni oluşturma hali ve Mesiyanik kesintide görüldüğü gibi, “Karnaval olağanüstü bir haldir. Yukarıyla aşağısının yer değiştirdiği ve kölelerin efendileri tarafından hizmet gördüğü antik Satürn şenliklerinin bir uzantısıdır.” (Benjamin, 2007, p. 75) Bunun rüyadan sıyrılarak gerçekliğe erişen hali bu yer değişimini baki kılmaktadır. Köleler hizmet ettikleri ve aşağılandıkları konumlarına geri dönememektedirler. ‘Gerçek olağanüstü halin’ amacı ise, doğal olarak bambaşkadır, ne ‘yukarısının’ ne de ‘aşağısının’, ne efendinin ne de kölenin olacağı bir haldir.” (Löwy, 2007, s. 75) Burada söz konusu olan artık mevcut olmayacak bir egemenlik durumudur. Üstlerin ve astların ilişkisi bir iletişim hali değildir; korunmaya ve oluşturulmaya çalışılan eşitler arasında, herhangi bir egemen ya da üstünlük ve baskılama kaygısı güden herhangi bir varolanın bulunmadığı yeni bir düzen oluşturabilmektir. Burada değiştirilmeye çalışılan geçmiş değildir; ancak değişimin kaynağı tam olarak geçmişin izlerinin fark edilmesi; harabelerin ve felaketlerin farkına

¹¹ Asefal (Acéphale) Bataille tarafından özellikle kullanılan bir kavramdır. Kelime olarak başsız olmak, başa sahip olmamak demektir. Bataille bu kavramı toplumun içinde yaşarken, toplumsal norm ve geleneklere karşı koyma cesareti göstererek toplum tarafından kendisine öğretilen şeyleri kurban eden insanı tanımlamaktadır. Bu insan kendi başını kesmekte ve o andan itibaren toplumsal gerçeklik ve normlar ortadan kalkmaktadır. Böylece kişi kendisine yönelerek, kendisini yeniden yaratmaktadır. Bu kez verili olan toplumsal yapıya göre değil de, kişisel eğilimlerine ve düşüncelerine göre bunu yapmaktadır.

varılmasıdır. Zira sarsılma ancak geçmişin izlerinin ve kültürün mevcut yıkıntılarının bilincine varılmasıyla açığa çıkabilecek bir haldir.

“Benjamin’in meleğinin geçmişi değiştiremeyeceğini hatırlamak faydalı olacaktır; o yalnızca kendi ardındaki yıkıntılara dehşetle bakabilir. Zararı karşılamak bize kalır, bu kendi yararımıza değil, kurbanların yararınadır – şimdi için değil, bunları telafi etmek için bizi çağıran geçmiş yararınadır. Benjamin’in etkili biçimde üzerinde duracağı gibi, ‘O, yalnızca umutsuz olanlara verilmiş olan bir umuttur.’ (Benjamin, 1964, p. 106)” (Hoy, 2011, p. 265)

Batailleci grotesk çocuk ise bu umudun tumturaklı bir temsilcisidir. Her şeyin en başından bilincine varan ve tüm şiddeti kavrayarak bunu dönüştüren Mesih’in kendisidir. Bireysel bir değişim ve dönüşümü güdülemektedir. Onun derdi toplum değil bireyin kendisidir. Benjaminci bir kahraman gibi kolektif bir kurtuluş mu, bireysel anlamda bir grotesk yıkım mı yaratmak istediğimiz yaşamın temsili sorusu olarak başlarımızın üzerinde salınmaya devam etmektedir. Bu yolda Mesiyani şiddeti mi benimseyeceğiz, yoksa grotesk çocuklar olarak toplumun ne içinde ne dışında bir boşluk yaratıp içini kendimizle mi dolduracağız düşüncesi bizim tekelimizdedir.

KAYNAKÇA

- Arendt, H. (2012). *Şiddet Üzerine*, (B. Peker, Çev.), İstanbul: İletişim.
- Bataille, G. (1986). *Erotism Death & Sensuality*, (Mary Dalwood, Trans.). San Francisco: City Light Books.
- Bataille, G. (1997). *Eros'un Gözyaşları*, (M. Yakupoğlu, Çev.). İstanbul: Göçebe.
- Bataille, G. (1999). *İmkânsız*, (M. Yakupoğlu, Çev.). İstanbul: Kabalcı, İstanbul.
- Benjamin, W. (1969) *Illuminations*, Trans. Harry Zohn, Ed. Hannah Arendt, New York: Schockenbooks.
- Benjamin, W. (2000). *OEuvres I*, (Maurice de Gandillac, Trans.). Paris: Rainer Rochlitz & Pierre Rusch.
- Benjamin, W. (2007). "Critique of Violence," *Reflections: Essays, Aphorisms, Autobiographical Writings*, (Edmund Jephcott, Trans.). New York: Schocken Books.
- Boym, S. (2008). *Ruinophilia: Appreciation of Ruins, Architecture of The Off-Modern*. NY: Architectural Press.
- Coetzee, J.M. (2001). "The Marvels of Walter Benjamin," *The New York Times Review of Books*, 28: 1.
- Direk, Z. (Fall 2004). Bataille on Immanent and Transcendent Violence, *Bulletin de la Societé de Philosophie de Langue Français*, Volume 14, Number 2.
- Duranay, H. (2013). *Acephale*, Kocaeli: Kült Neşriyat.
- Feuer, M. (2013). *To Which Childhood Shall We Return? Walter Benjamin's Child versus Georges Bataille's "True Child"*, Take 1.
- Hallam E. – Hockey J.– Howarth, G. (2005). *Beyond the Body Death and Social Identity*, Routledge.
- Hoy, D.C. (2011). The Time of The Selfand The Time of The Other, *History and Theory* 50, 254-269.
- Hutton, P.H. (2008). Walter Benjamin on the French Exile of German Men of Letters, *Journal of the Western Society for French History*, vol. 36.
- Kardeş, M.E. (2009). Walter Benjamin'in Felsefi Labirentine Bir Bakış, *1900'den Günümüze Büyük Düşünürler*, Etik.
- Khatib, S. (2014). « 'To Win the Energies of Intoxication for the Revolution' », *Anthropology Materialism* [Online],2 | URL :<http://am.revues.org/348>; doi: 10.4000/am.348
- Löwy, M. (2007). *Walter Benjamin: Yangın Alarmı "Tarih Kavramı Üzerine" Tezlerin Bir Okuması*, (Uraz Aydın, Çev.). İstanbul:Versus.
- Nietzsche, F. (1997). *Böyle Buyurdu Zerdüşt*, (Turan Oflazoğlu, Çev.), İstanbul: Cem.
- Noys, B. (2000). *Georges Bataille: A Critical Introduction*. London: Pluto Press.
- Scholem, G. (1981). *Walter Benjamin: The Story of a Friendship*. New York: New York Review of Books.
- Taussig, M.T. (2006). *Walter Benjamin's Grave*. Chicago: University of Chicago Press.
- The Brief Case of Benjamin Walter – A Trunk Call*, Chapter Three, (online) doi: <http://users.clas.ufl.edu/burt/%20%20%20%20Chapter%20two%20Walter%20Benjamin's%20Briefcase%20%5B2%5D.doc>